

ADRIÀ PUJOL CRUELLS

Picadura de Barcelona

edicions
Sidillà

La Bisbal d'Empordà, 2014

és cansat, es pateix. Saber-se banal, en canvi, és d'una diürètica plaent. Quin desastre tot. La vulgaritat també em perd. Posar el pèndol al mig és difícilíssim. I allunyant-me de la universitat vaig renunciar al finançament que necessito per desenvolupar la meva feina, però vaig empescar-me altres mecenatges.

El cigarret doble dura molt. Picor de coll. Passo per davant de la capella de Marcús. Busco coses al navegador del mòbil. Ara ja som a *Màtrix*. No sabem res i només ho hem de preguntar, mòbil en mà, a l'infinit de la xarxa déu. Pobretalla. La capella és del segle XII i la va finançar un burgès barceloní, Bernat Marcús. També va donar diners per tancar-hi un cementiri de pobres. Algú hi ha deixat una espelma encesa. A aquestes hores (no fa gaire que crema el ble), encendre una espelma és per mor d'alguna cosa inenarrable. La immortalitzo, li aplico un filtre i la penjo a les xarxes, amb geolocalització, que tothom sàpiga on he estat i a quina hora i quin artistàs que sóc.

Entendre, entendre és el meu ofici. Els burgesos sempre han mirat d'entendre per dominar, que pongui el galliner. A la carrera se'ns va inculcar que havíem de comprendre. Capir, *exemplum*, si la caritat de Marcús era un sentiment, una magarrufa o un error. Jacint Verdaguer ja va escriure, tanmateix, *que la caritat may se torna contra-l qui la practica*. Ho va fixar als seus *Quaderns d'exorcismes*. Deu ser, doncs, que la caritat renta la fesomia. Hi penso i alhora sento una de les sirenes dels vaixells que entren o surten del port. I giro el cos per anar a matar el cigarret a la plaça d'Allada Vermell. Vull seure i obrir la segona llauna.

Recordo, la sirena no afluixa el mugit, afers de mar a Barcelona. Vaig viure un mes en un petit veler del port, perquè m'havia separat i un patró, amic de l'Escala, em va passar el contacte. Molt bonic, oscil·lant. Era una altra Barcelona més.

I va ser allí, allò. Es pot enterrar, un vaixell? Gros i avariats, un vaixell de càrrega, amb nivells i xemeneies, amb rovell canònic. Els anys de la universitat estàvem connectats als torrents subterranis i blaus de la festa. Un dia ens van avisar que es muntava gatzara en una carraca abandonada al moll. El capità havia guillat i havia plantat la tripulació a l'empara de sant Elm. Un grup de quinze homes, de nacionalitats estraforàries, macilents i mal afaitats. El cuiner llardós, els mariners al·lucinats, els mecànics carbonejats. Eren la tropa que vagava pel ventre i pels ponts de la maquinota abonyegada, sense electricitat ni aigua corrent. Grup espectral i poc dutxat, esperant a ser extradit, fins que un espavilat va proposar-los d'aprofitar el temps.

El viu era un bohemí afincat a la Barceloneta, un desvaigat intel·ligent que de l'oci n'havia fet un negoci. Passejant, va divisar el cadàver amarrat, la roba estesa i esllengada, i va decidir preguntar el què. La tripulació no tenia diners. Desocupada, enmig de pellucalles, s'estava en un temps aturat. I el viu va convidar-los a cedir el derelict a la Internacional Okupa de Barcelona. A canvi, només faltaria, els condemnats tindrien conversa, es regalarien els ulls i farien una mica de calaix.

Les noies maques amb rastes i els atractius mansos amb tatuatges, en un tres i no res muntaven una *rave*. Punxadiscos, menjars ètnics, llums de sal i venda d'estupefaents. La coberta es va omplir de simpàtics amb un os a l'esquena, malabaristes de foc, guapes cosmopolites que s'abraçaven als mariners croats o senegalesos per demostrar que no les guanyava ningú en desimboltura. La tripulació badava la boca. La seva mortalla de ferro acollia el bo i millor del barcelonegar multiculti. Alguns semblava que somiessin, per la cara d'embadalits. I durant la festa vaig descobrir un paio que com a mínim era de la província de Magadan, si no de Kamtxatka, esplaïant-se amb una noia que com a mínim

havia nascut a tocar del mercat de Galvany, però que com a mínim feia veure que vivia en alguna casa okupada de Sants. Ell s'escorria explicant les seves aventures de llop de mar, més aviat de hiena de toll, amb un anglès destraler, perquè jo l'entenia. Ella li preguntava bestieses i ell responia amb llegendes i li ensenyava traus. Era realment bonic. Si les històries de corsaris ens agraden tant quan som infants, ara compta si de grans se'ns brinda que podem abraçar-ne un, encara que sigui bisbètic.

Vaig enraonar una estona amb el cuiner llardós, un guineà que potinejava el francès. Feia dos anys que no veia ni la dona ni les criatures, perquè li havien promès una morterada si s'enrolava al taüt flotant. Era un home tristíssim que durant la festa no va sortir d'una cabina. Però, tanmateix, miremos-ho des de l'altre costat. Tu i qui més? Ets un desgraciat que es veu obligat a enyorar la família. Un bon dia, el teu capità t'abandona. Estàs pelat com una geneta i, cabum!, al teu simulacre de pailebot els peluts munten una festa. Han parat una bateria de generadors, d'altaveus, focus de colors. I tu potser et sents avergonyit, o desorientat, i per torna els grenyuts t'envaeixen la cabina. Se t'asseuen a tocar i se't fan deixebles. I l'Adrià, fumat i begut t'endossa una fraseologia d'embricac, llogoteries accelerades i inconnexes explicant que ell també ha estat marinerot i que, per tant, et comprèn, perquè a sobre és antropòleg. Prou.

Sort que la gent encara no traginàvem els mòbils amb càmera i flaix, i sort que no es podien penjar les fotos a les xacres socials. La sorpresa més grossa, i més ben trobada, va ser quan un grup d'okupes disfressats d'eclésiàstics delirants va simular l'enterrament del vaixell, com si es tractés d'un personatge il·lustre. Un moment emotiu, amb parlaments afectats i satírics. Però també va ser quan vaig copsar l'abisme que sepa-

rava els arreplegats dels ociosos. Els mariners ens observaven des d'una remotíssima lateralitat. I aleshores jo impartia cursos sobre multiculturalisme a càrrecs electes dels ajuntaments del Barcelonès. Els explicava que els negres no són caníbals, tot i que potser sí que ho són, però que en cap cas no s'hi posen amb la carn dels nostres conciutadans. Els esclaria els motius de certes pràctiques culturals, com si això pogués llimar la lícita repulsa que provoquen, cosina del desconeixement. I m'encarregava, és un orgull, de desmuntar rumors, tot encarat a parar el llit de la convivència. Per tant, jo era conscient de l'esvoranc, un observador privilegiat de la vedruna que esmitja els nouvinguts dels vellvinguts. I doncs, la pastorel·la ecumènica va regnar a la baluerna fins les sis de la matinada, quan la policia va clausurar el despropòsit. Els okupes, cap a casa d'altri. La tripulació, ni bon vent ni barca nova: a comissaria. I la resta, sense perdre temps se'n va anar a engruixir les idees tan poc fonamentades sobre el veïnatge universal i la panarquia i la mare que ens va matricular.

Devia ser que ens avorriem. El tedi dels universitaris, brotat en alguns casos de l'ensopiment que governa moltes adolescències allargades. M'interessa. A ciutat noto el tedi darrer l'orella. Entre els vint i els trenta-cinc anys, de vegades em sembla que tot el que he fet a Barcelona ha estat per no avorrir-me. El fastigueig hi té camp per córrer. També hi ajuda una condemna, pròpia dels que sempre anem escurats: hi ha molts estímuls i la major part són de pagament. Fumo. I pertant ens aferrem a pràctiques gratuïtes, ancestrals, com són les deambulacions i la caça de conversa. Però, és clar, arriba un punt que la repetició s'assimila als grillons del reu. Volem novetats. Als volàtils com jo, a ciutat les rutines ens nyaufen l'humor. Als que vivim a l'Eixample, de propina no se'ns permet cap mena d'horitzó visual, cap espai a cel obert per a la

solitud, tan terapèutica contra la reiteració de viure enxubats. Quan anem pel carrer no disposem de cap recurs contemplatiu, llevat que ens posem al bell mig de la calçada i encarem l'artèria urbana un instant, abans de les botzinades que ens auguren l'atropellament.

Des d'Homer se sap que el paisatge funciona de tranquil·litzant. Vols dir? I no cal que siguin planes i bosquíes. Es tracta de l'eixamplament de la mirada, treure a pasturar els ulls una estona. Hi ha dies que em conformaria a admirar una esplanada plena de naus industrials, aixafat per la invariabilitat de les cantonades idèntiques, el traçat obsessiu del meu barri final. Fumo.

A ciutat, el tedi sotja En el meu cas també és la repetició d'un impossible. Per exemple, viure a la presó d'edificis i cercar-hi ressonàncies d'un poble que hem abandonat. O combatre l'avorriment amb converses improvisades, d'aquelles que ventilen el món en cinc minuts: futbol, política i la darrera subnormalada que corri per les xarxes. I és segur, tanmateix, que la meva queixa és un defecte òptic i romàntic. Fins i tot sònic. El barrababum metropolità minva les ocasions de tertúlia esporàdica, aquella distracció *estupenda* que, fins que no es demostrï el contrari, deu ser el pitjor adjectiu possible en la nostra llengua. És així: t'atures uns instants a la vorera. Has trobat un conegut. Mires d'entaular-hi una conversa. Però no te'n surts, perquè el desgavell, sonor i circumdant, és considerable i t'empeny a seguir, se t'endú, sorollós marxapeu enllà. I els individus pul·lulen, fluctuen o es tribalitzen, malenconia a l'alça, que l'esplín ho aombra tot. Em va costar d'enquadrar-m'hi.

Fressa i frenesí. No fas ni fred ni calor, amb aquests jocs de paraules. La parella que discutia i s'ha reconciliat ha marxat entortolligada. Em miro la plaça d'Allada Vermell des

del carrer de la Princesa. Un pakistanès aixeca una tapa del clavagueram i en treu una bossa de llaunes de cervesa. Sífilis. És el vigilant del món, no dorm mai. S'hi està bé, aquí. Hi aniré a seure.

En general, els barcelonificats parlen molt de pressa. I criden. Criden, perquè s'han acostumat a apujar la veu al carrer. I els empordanesos parlen més a poc a poc, però criden més, llevat dels figuerencs. Quin perill, els prototipus ideals. El barceloní és una persona que capitaleja i que per tant té molta informació o que, de fet, en rep un bombardeig, vulgui o no vulgui, des que es lleva fins que planxa l'orella. L'empordanès és un ésser complex.

Quan estiuegen a l'Empordà, els barcelonetes es passen tota la temporada garlant als bars, a les eres de les masies i als càmpings. El devesall de paraules que un barceloní pot tenir al pap és incalculable. N'ha guardades tantes perquè a ciutat no les pot esbargir. Els barcelonins són descendents directes d'aquells parladors professionals, com de tarifa plana, que van ser alguns grecs. Són aedes purs, rapsodes impenitents, i això és una condició que s'apuntala de combatre el brogit dels automòbils, el fragor de les obres públiques i la catilinària dels esdeveniments internacionals que petgen la capital.

Els pitjors, els dels quiquiríquics més estridents van ser els pontificadors dels Jocs Olímpics, després reciclats en vedadors del Fòrum 2004. Orifum, paraules, el vent. M'assec a l'estructura vermella que hi ha davant de l'Espai Brossa. Bona plaça. Un banc llit ocupat per un sensesostre. Paraules. Dos magribins, no, que en són tres, fumen i xiuxiuegen sota un fanal fos. Són magribins? I sempre n'hi ha algun que s'anima a arrelar a l'Empordà. Arriba el setembre, i de la barcelonada sempre n'hi ha dos o tres que decideixen quedar-se a viure entre la platja de Garbet i els Magatzems Vall de Platja d'Aro.

Els motius basculen entre dues constel·lacions vitals. O volen canviar el nerviosisme per la bassa d'oli, o es pensen que l'Empordà sempre espurneja com a l'estiu, curull de nimfes amb tanga, atapeït de bars de nit i enjardinat de cap a cap.

Vist això, els oriünds arrufen el front, perquè els nouarrelats parlen massa. Aclaparen les tertúlies de tardor, que són un preescalfament per les d'hivern, és a dir les bones. Reincideixen en l'anàlisi social dels encontorns, ponderant el que tothom sap. Borden a les botigues i et reciten el càntic dels càntics dels càntirs. I val a dir, també, que sovint són una aleanada d'aire fresc, ja que a l'últim mercadegen amb novetats. Però venut tot el peix segueixen parlant sense aturador, fins i tot imitant l'accent local. I llavors la tardor humiteja el paisatge, el de dins i el de fora. La rosa dels vents exhala els primers avisos d'envergadura. I el nouarrelat, dues de dues, o aprèn a callar —fet insòlit entre els de la primera anyada—, o a meitat de novembre s'ha de medicar. Desestima't.

La intempèrie prehivernal, a poble destrossa la psique dels xerraires urbans. No entenen que s'enraona poc, que més val guardar l'arsenal per combatre al camp de la tertúlia. No accepten que el tedi rural sigui una repetició del silenci humà absolut, una mica catedralici. Pel carrer, a Begur i a l'hivern s'intercanvia un mot diari, o ni això. El fet destarota el forà. No compta que en un «uh», en un «ep», en un «oi» es concreten de sobra les lleis elementals de la convivència, per no dir que de vegades es calla i només s'eleva lleument el mentó. Les frases elaborades, les locucions s'atresoren, quasi es rumien al ventre, esperant el moment de la tertúlia, el nostre gazofilaci. Exagerar és un ofici? I ja en tenim de distraccions, però sempre són les mateixes. A Begur es combat el tedi anant «a cardar un volt». Es contrapunta amb «aquella oscil·lació voluntàriament improductiva de les mans, que les

dames anomenen labor», que escrivia l'Eugeni d'Ors a *Oceanografia del tedi*.

Aprima el cor, la figura de l'exbarcelonair delmat, cada cop més mal pentinat i més mal vestit, desmotivats després de les llevantades de novembre, a rebentar de la verbagàlia que se li endurà el vent tardoral. Fumar. Per dir la veritat, els forans confonen l'economia parlívola rural amb l'avorriment. Però s'equivoquen. A poble, de l'avorriment se'n diu quotidianitat, i per tant no és un estat extraordinari —o indesitjable. Sospito que, si ara me n'anés altra vegada a viure al poble, d'entrada m'agafaria un *patatús*. Paraules.

Quan vivia a Begur, tenia de veí en Paco Dolz. L'home havia estat controlador aeri, però estava retirat i havia muntat un bar. De la barra estant, es dedicava a rumiar. I solia tenir en nòmina un parell de barcelonins que li clavaven la lata, els mesos durs. Amb en Paco, durant anys vam mantenir aquesta conversa, pràcticament cada dia: «Oi», deia ell. «Oi», li deia jo. I prou. Quatre sons, dos per cap, a fi de segellar la vàlua de la coneixença. I molt de tard en tard enraonàvem una mica més, sobretot a l'estiu: «Què dius?», li deia jo, després de l'«oi». «Nar fent», em deia ell. «Sí, nar fent», matava jo la conversa. Però, ara que hi penso, potser dos cops l'any ens allargàvem de debò. Al seu bar o al carrer, a l'hivern. Era quan decidíem que tocava filosofar, o quan n'havia passada alguna de grossa al món. El dia que recordo en Paco regalant-se —estirant molt la conversa—, va dir-me:

—Els atemptats a les torres Bessones d'aquest estiu semblaven una pel·lícula. És com quan van arribar a la lluna. Vaig estar uns mesos que m'ho creia no m'ho creia, i després ho vaig deixar córrer, perquè ja feia molta fred.

Suficient. A poble no hi ha gaire opcions. El grup és el que és. Les distraccions són les que són. Així va ser, i així

és. De manera que l'ensopiment no es contempla, per mor d'una fatalitat generalment acceptada. I qui vol gresca se'n va a ciutat, on, per contra, l'avorriment s'endiuenja de seguida. Segons el barri costa de trobar la plaça, els saludats i coneguts. Costa fugir de l'anonimat, i encara és més endimoniat assolir un meandre de soledat a l'aire lliure. A l'Eixample, maleïts cerdanians, no hi ha avinenteses. I els urbanites s'agiten. Saltar de grupuscle en grupuscle és una guisa de no vinclar-se al tedi. Una minva en la frenesia habitual es considera un fracàs, un principi de monodia que espanta. I, d'estrena, un dels símptomes humans urbans és el fastijós perenne, enervat. A ciutat hi ha un tedi paquidèrmic. Les distraccions hi són molt pautades o molt abundants i diverses i, segons com, extremadament cares. En una selva, ai la metàfora, on moure's és la recepta, fer parada i fonda a l'hotel de l'amistat es fa summament complicat. Les agendes vessen cites i de vegades no arribem ni a la primera. Tenim les agendes tan farcides que ens avorrim, vet-ho aquí. La monotonia és quedar amb tothom i no poder quedar amb ningú.

He observat pràctiques contra el tedi general. Estratègies, el ventall de les quals abraça un indicible menú de collonades. Els barcelonaques ens apuntem a cursos, a tallers i tallerets, mandangues i orgues difícils d'inventariar. Jo he practicat percussió oriental, sí, i tango, swing, salsa, tast de vins, anglès en tres ocasions, percussió encara més oriental, clarinet, i per poc no em matriculo a un taller d'escriptura creativa. Fora de la feina, és anormal la persona que no faci res de res, com és l'estat natural de molta de la gent de poble, al marge que tingui o no tingui tertúlia, tingui o no tingui famílies. A Barcelona, la gent ens gastem un dineral comprant, una activitat inesquivable, o traient-nos el nivell Z de català, estudiant carreres a distància, assistint a propostes i a vendes de baf. A Barcelona, en conclusió, hi

ha un argentí per cada barcelonenc. Autohumor del moribund. Ens vigila amb el curset adequat, al dente, apunteu-vos-hi, va. És l'apologia del centre cívic. Quan la gent surt de treballar, la nostra capital esdevé una ludoteca gegantina. I ja es parla d'una Regidoria dels Usos del Temps. Si des de dalt ens han d'ensinistrar a omplir el temps, hi ha una peça de l'evolució cultural que grinyola. Faig la pipada llarga que mata el cigarret. Però sí que hi ha un artefacte, únic i estès, usat pels lluitadors contra el tedi urbà. És lo gos. T'ha sortit a la meridional. Lo gos.

Abonyego la llauna. El vigilant del món controlava. Ha passat tres vegades dient «*cervezamigo*». Un euro, i li'n compro. L'enfoca amb un encenedor de llum vermella i me la torna. És una d'aquelles monedes gregues d'abans de l'unificació monetària. S'assemblen molt a les d'ara i funcionen en algunes màquines de tabac. Me la deu haver endossat el sant del *badu-laque*. Butxaquejo i li dono una moneda bona, de dos euros, perquè em quedo l'encenedor lumínic.

El gos, la bèstia domèstica. El calze de molts elogis, com el de Pere Quart al *Bestiari*: «A Camús, el meu estimat gos». I a casa sempre hem estat més de gat que no pas de gos. Malgrat que a Begur hi hagi jardí tot l'any, a despit que per allí hagin entrat els lladres que ens han robat coses, els gossos no ens fan gaire el pes. En tindríem un que defensés el patrimoni, però les contrapartides se'ns representen feixugues.

El gos és un inútil quan es veu condemnat a la civilització urbana. Una cosa és un mastí gros i robust que vigila un mas, i que per tant té una feina. O un d'atura que es guanya el pinso giravoltant un ramat. Però la majoria de gossos domèstics i urbans són petaners, en tots els sentits que pugui bé tenir aquesta paraula. Ja ho canta l'astre, en Quimi Portet: «Vine pastor alemany, dóna'm la pota; el teu ancestre era un llop i tu, una mascota».

L'avi barceloní nostre escopia una sentència que ens agafàvem molt seriosament, quan veia algú passejant un gos sense rastres de llinatge: «*Oita* l'amo: el *xutxo* s'acaba de llepar els dallonses, i ara li llepa la mà». El millor amic de l'home a casa sempre ha estat motiu de mofa. Josep Pla en deia «el comensal de l'home». Se sap que el guru de Llofriu també estimava més els gats, independents i desconfiats com ell. Se sap o fa de bon suposar, perquè s'han atribuït tantes manies i sentències a Pla, que de vegades sembla l'autor de tots els pensaments mínimament afuats dels catalans. O potser és que només hem llegit Pla.

En qualsevol cas, els gats són animals d'una elegància que sorprèn. S'hi posin com vulguin, adoptant, de vegades, postures que ridiculitzarien qualsevol altra forma de vida mamífera, els felins semblen dissenyats per decorar l'ambient en el qual es troben. I la realitat és que hi ha més felins dissecats que no pas cànids. La independència de caràcter, oposada al sotmetiment llagoter del gos i la proporció corporal normalment exacta, fan del gat més vulgar una bèstia singular i aristocràtica. Si bé també és cert que hi ha gats grassos, mai un gos gras no hi podrà competir en actituds refistolades ni en la *mise en scène* gatívola. I la prova definitiva, de la superioritat dels uns sobre els altres, és que no existeix el gat salsitxa.

El gat és independent, donjoanesc, altívol. El gos no: té aquella mirada tristoia, entelada i xantatgista que propendeix a activar per aconseguir l'atenció de l'amo. Si se'n surt, el resultat sol ser que llavors l'amo s'animalitza. Durant la mutació pot arribar a panteixar, pot rebolcar-se i udolar, pensant que juga amb la seva mascota. Alerta, quan un propietari de gos imita els clapits del seu mantingut. I els gossos són els preferits dels manaires frustrats. Ho diu el clixé. Demanen al quisso que els acosti les plantofes. De premi el deixen arrepetellar-se